

De Oudheid

Het Westerse opvoedings- en onderwijssysteem is gebaseerd op 3 pijlers. Andere culturen zoals de Egyptische, Joodse, ... hebben een indirecte invloed gehad.

- De Griekse cultuur (2000 vC - 30 vC)
- De Romeinse cultuur (753 vC - 476 nC)
- Het Christendom

Deze invloed zien bijvoorbeeld nog in onze taal. De uitdrukking "een Spartaanse opvoeding" betekent een strenge, harde en sobere opvoeding. Het opvoedingsideaal in de stad-staat Sparta was namelijk militaire moed in dienst van de stadstaat (deugdzaamheid). De opvoeding en het onderwijs bestond voornamelijk uit een fysieke en militaire training. Tot 6 jaar bleven de kinderen bij de moeder. Tussen 7 en 30 jaar leefden de mannelijke inwoners in kazernen.

De opvoeding in Athene was aanvankelijk voornamelijk lichamelijke opvoeding; in de palaestra met discuswerpen, speerwerpen, hardlopen, verspringen, worstelen en muzische opvoeding met muziek, zang en dans. Later werd er ook belang gehecht aan lezen, schrijven, rekenen en reciteren (tot ca. 14 jaar). Een paidagogos (slaaf) begeleidde de kinderen naar de palaestra en andere leermeesters. Oudere jongens (> 14 j) beschikten over 'scholé' (vrije tijd) en brachten hun tijd door in het 'gymnasium' (oefenplaats voor het naakte lichaam). Meisjes verlieten zelden het huis. Zij leerden voornamelijk huishoudelijke taken en vrouwelijke handwerken. Het huwelijk werd door de ouders geregeld (op ca. 15 jaar).

De sofisten (letterlijk: de wijzen) waren rondtrekkende beroepsleraars die tegen vergoeding een hogere opleiding gaven (450 vC). Zij gaven les in het Trivium (=de drievoudige weg [naar wijsheid]). Dit bestond uit: dialectica (redeneerkunst), rhetorica (redekunst) en grammatica (spraakkunst?) en het Quadrivium: arithmetica, geometrica, astronomica en musica. Het Trivium zal later aanleiding geven tot de

zogenaamde menswetenschappen (alfa-wetenschappen) en het Quadrivium tot natuurwetenschappen (beta-wetenschappen). De opleiding duurde 3 à 4 jaren.

Er kwam al snel een reactie op de Sofisten. Isocrates (retorische richting) meende dat i.t.t. de sofisten het mooie woord ook de uitdrukking moet zijn van de mooie gedachte. Socrates (filosofische richting) zocht naar de objectieve waarheid; dus mensen niet trachten te overreden maar tot inzicht brengen. Daarnaast is Socrates voornamelijk beroemd voor de zogenaamde Socratische methode in het onderwijs. Deze methode wil de de leerling tot inzicht brengen door middel van vraagstelling. Er zijn twee fasen:

- de ironie : een soort voorgewende onwetendheid . Het erkennen van de eigen onwetendheid is het begin van de wijsheid.
- de maïeutiek (geestelijke verloskunde) : de waarheid is in elke mens aanwezig.

Plato (427 - 347 vC), leerling van Socrates, bouwt hierop verder en ontwikkelt een volledig onderwijssysteem in zijn Politeia en Wetten

- Tot 7 jaar : opvoeding in het gezin (lichamelijke ontwikkeling, spel en sprookjes).
- 7 - 10 jaar : vooral lichamelijke opvoeding, muzische opvoeding, lezen en schrijven (onder controle van de staat).
- 10 - 18 jaar : wiskunde, sterrenkunde (niet onder dwang of systematisch), literatuur. Met 14 jaar gingen de handwerkers van school. Finaliteit voor de militairen.
- 18 - 20 jaar : lichamelijke (militaire) training (verplicht).
- 20 - 30 jaar (eerste selectie) : reken- en meetkunde (systematisch).
- 30 - 35 jaar : (tweede selectie) : filosofische vorming (dialectiek).
- 35 - 50 jaar : stage (onder leiding van mentor).
- vanaf 50 jaar : einde van de opleiding van de herders (filosofen).

Vele van Plato's principes werken nu nog steeds door. Zo was opvoeding en onderwijs, voor hem, een staatszorg. Opvoeding en onderwijs zijn gericht op vorming van elite door middel van afvallingskoers (selectie). De maatschappelijke positie wordt er door bepaald. Het onderwijs voor meisjes is gelijkwaardig aan dat voor jongens maar met afzonderlijke leermeesters en in eigen scholen. Het onderwijs doorloopt een aantal stadia. Het rationele wordt sterk beklemtoond; handwerk wordt lager ingeschat.

In de Hellenistische periode wordt hierop voort geborduurd. Er ontstaat geleidelijk een indeling.

- 7 - 14 j : lichamelijke, muzische en intellectuele vorming in paleastra, gymnasium en muziekschool.
- 15 - 20 j : intellectuele opvoeding voor de elite, voornamelijk het trivium en in mindere mate het quadrivium.
- 18 - 20 j : militaire dienst met gymnastische oefeningen.

Kenmerkend voor de Griekse opvoeding en onderwijs zijn de volgende punten:

- Opvoeding en onderwijs hebben de volwassenheid als doel. De kindertijd is geen volwaardige, zelfstandige levensfase.
- Nadruk op tucht, passief onderricht, ...
- Opvoeding en onderwijs richten zich op de gehele mens. Aanvankelijk klemtoon op lichamelijke, morele en esthetische ontwikkeling. Later ook intellectuele vorming.
- Scheiding tussen opvoeding en onderwijs.
- Doel van de opvoeding is meer mens worden (humanior). Algemene vorming die niet voorbereidt op een beroep.
- De Griekse opvoeding richt zich op het wezenlijke en is als dusdanig niet tijdsgebonden.

De nieuwe Romeinse opvoeding legt de nadruk meer op de morele en intellectuele vorming, ten nadele van de lichamelijke en esthetische. Er is dus minder filosofie en meer rechtsstudie, toegepaste wiskunde, letterkundige vorming, stenografie, rethorische opleiding. Uiteraard

was er een grote invloed van de Hellenistische cultuur (bv. tweetaligheid Latijn - Grieks). Vanaf het midden van de 3de E vC werd het gebruikelijk dat jongens en meisjes naar school gingen. Tot 7 jaar gebeurde de opvoeding van het kind door een (meestal Griekse) voedster. Daarna volgde de school met een 'paedagogos', die de kinderen begeleidde naar school, soms aanwezig was in de klas, die de lessen opvroeg en controleerde en soms ook leraar was.

Er waren drie niveaus:

- van 7 - 12 j : de speelschool : lezen en schrijven op wastafels, rekenen met het telraam. Harde tucht. Particuliere instelling.
- 12 - 16 j : de grammatica school : studie van de Griekse en Latijnse auteurs. Teksten lezen, verklaren en navertellen. Alleen voor de jongens.
- 16 - 20 j : de retorenschool onder leiding van een retor (leraar in de welsprekendheid). Taal en letterkunde (met als doel het spreken in het openbaar), geschiedenis en recht, weinig filosofie en geen natuurwetenschappen. Vanaf de 1ste eeuw na Chr. kwamen er openbare retorenscholen.

Het Christendom werd toegelaten in 313 nC door keizer Constantijn; vanaf 395 nC was het de enige officiële godsdienst. Het onderwijs stond volledig in dienst van het overbrengen van de leer. Het gewone onderwijs veranderde niet. Alleen de geschriften en auteurs die niet strijdig waren met de leer werden onderwezen.

- het katechumenaat : systematisch geloofsondericht van 2 à 3 jaar ter voorbereiding van de opname in de geloofsgemeenschap op volwassen leeftijd (cfr. de huidige catechese). De kinderdoop dateert van de 5de eeuw en werd algemeen in de 11-12de eeuw; voordien werd gedoopt op volwassen leeftijd.
- catechetenscholen : theologisch-filosofische vorming van catecheten.
- kloosterscholen : voor de opleiding van monniken. Het kloosterwezen ontstond in de 4de eeuw.

De Middeleeuwen

De naam 'middeleeuwen' werd gegeven door de eerste renaissancisten (16de eeuw), die met deze nietszeggende term de 10 eeuwen (ca. 500 tot 1500) bedoelden die hen scheidten van de klassieke oudheid. Ze werden beschouwd als een periode van cultureel verval of stagnatie.

Na het verval van het Romeinse Rijk (476 nC) bleef alleen de Kerk over als instelling voor onderwijs en wetenschap. Tussentijdse periode van Germanen leverde weinig nieuws. De Germanen waren boeren (grond, vrijheidlievend). Er waren geen scholen en men keek wat neer op de boekenwijsheid van de Romeinen. Taal : Runen.

In de middeleeuwen waren er drie standen : oratores (geestelijkheid), bellatores (ridders, edelen) en laboratores (werkende stand (90%).

De opvoeding van de bellatores verliep in drie stappen. Tot 7 jaar bleef de jongen thuis. Dan werd hij page en leerde tafelmanieren, bedienen van gasten en hoe zich gedragen, hoe lopen en kleden. De slotkapelaan zorgde voor de godsdienstige en muzische opleiding. Vanaf 14 jaar werd de jongen (schild)knaap. Dit is eigenlijk een soort beroepsopleiding (leren omgaan met wapens). Vanaf 21 jaar werd de jongeman ridder en legde de eed af van trouw aan vorst en rijk, bescherming van vrouwen, kinderen en armen, dienen van kerk en geloof.

Het leven komt in de plaats van de school, de landstaal vervangt het Latijn. De 7 artes worden : paardrijden, zwemmen, boogschieten, vechten, jagen, schaakspelen en dichten. Een ridder kon meestal niet lezen en schrijven.

De opleiding van de oratores stond in dienst van de liturgische rituelen. De vereiste kennis van een geestelijke was volgens Karel de Grote (rond 800): het opzeggen van het gebed "Onze Vader" en de uitleg ervan, de geloofsbelijdenis, kennis van het sacramentenboek

(formules voor toedienen van sacramenten), exorcismen (duivelbezwingingen), de gebeden der stervenden, sommige geschriften kunnen lezen in het Latijn, kunnen schrijven in het Latijn, rekenen (vnl tijdrekenkunde), kunnen zingen.

Het opvoedingsideaal van de Middeleeuwen is sterk beïnvloed door de Romeinse idealen en wordt verwoord in de 7 deugden. Dit zijn de 4 deugden van Plato: wijsheid, rechtvaardigheid, dapperheid en bezonnenheid, aangevuld met de christelijke deugden van geloof, hoop en liefde. Daarnaast zijn er ook zeven hoofdzonden (film Seven :-): toorn, ijdelheid, wellust, luiheid, gulzigheid, gierigheid, afgunst). Ook de deugden van de monniken waren de oude Romeinse soldatendeugden: gehoorzaamheid, orde en tucht, aangevuld met de christelijke deugden: deemoed, armoede, onthouding en verblijf in klooster.

De Scholastiek (11-13 E) was de wetenschap zoals die aan de middeleeuwse 'scholae' vanaf de 11de eeuw werd onderwezen. Het was zowel een leerinhoud als leer methode die erop gericht was het denken (wijsbegeerte) en het geloof (theologie) te verzoenen; zie bijvoorbeeld Thomas van Aquino. Ten tijde van de scholastiek kende men in het onderwijs de zeven vrije kunsten (septem artes liberales). Dit zijn:

- grammatica (leerboek Donatus),
- rethorica (staats- en kerkrecht, schrijven van oorkonden en brieven),
- dialectica (redeneerkunst of logica); samen vormen deze het oude Trivium.
- arithmetica (schaak- en dobbelspel, leer der getallen, kalender (o.a. voor berekening van Pasen),
- musica (zingen en bespelen van harp en orgel),
- geometrica (kennis van de aarde als plat vlak),
- astrologia (maanstanden en dierenriem); deze vormen samen het Quadrivium.

De leermethode die men toepaste was:

- quastio : probleemstelling
- argumentatio : pro en contra argumenten
- solutio : door middel van rede tot oplossing

Men kende vier vormen van onderwijs in de late middeleeuwen: de elementaire school, de Latijnse school, de universiteiten en de vakopleiding.

De elementaire school had liturgische bedoelingen. Het voornaamste vak was zingen (eenstemmig, meerstemmig, volkstaal, latijn, ...), het van buiten leren van de "Onze Vader", leren lezen (weerom het "Onze Vader"), soms ook schrijven. Leren rekenen gebeurde meestal in een aparte (koopmans)school of in het beroep. Het onderwijs werd in de volkstaal gegeven, alle leeftijden samen, meisjes en jongens door elkaar. een onderwijzer had soms tot 100 kinderen. De school begon om 6 uur, er was geen vakantie maar wel veel feestdagen.

De Latijnse school was meestal alleen voor jongens. Aan het hoofd stond een rector met grote macht; hij mocht bijvoorbeeld alle straffen uitspreken, behalve de doodstraf). Er was een zeer strenge tucht.

Vanaf de 12de eeuw sloten leraren en leerlingen zich aaneen tot een soort corporatie (=universitas) met het oogmerk van bescherming en verkrijgen van privileges. Een universiteit was eerder een studiesamenleving, zoals dat heden ten dage nog min of meer leeft aan de Engelse universiteiten. Sommige universiteiten zijn ontstaan op initiatief van de docenten (bijvoorbeeld Parijs, 1160) of de studenten (bijvoorbeeld Bologna, ca 1200). Sommige zoals de universiteit van Leuven (1425) zijn gesticht door een landheer (in dit geval Hertog Jan van Brabant). Oxford en Cambridge zijn ontstaan door een afscheiding. Alle universiteiten trachtten erkenning te krijgen.

De universiteiten kenden een grote zelfstandigheid; in principe waren ze rechtstreeks onderworpen aan het gezag van de paus. Voor de Middeleeuwse universiteiten was kennis verzamelen en vooral kennis

behouden belangrijker dan kennis creëren of toepassen. Zij beschouwden zich als de behoeder van menselijke kennis-schatkamer, maar voelden zich niet geroepen om die te doen groeien. Er waren 4 faculteiten : artes, medicijnen, rechten (romeins en kerkelijk) en theologie. Artes was verplicht voor iedereen en vormde de grootste faculteit. Er waren geen toelatingsvoorwaarden. De voertaal was echter wel Latijn. De leeftijd van de studenten schommelde tussen 14 en 18 jaar. Het typische verloop van een studie was: eerst artes (2 jaar). Na een openbaar college werd men baccalaureus. Dan begon men zelf college te geven + volgen. Na 3 à 4 jaar werd men magister na een openbaar dispuut (minimum leeftijd 21 jaar). Dan volgde de studie van de theologie (tot doctoraat).

De colleges begonnen omstreeks 6 à 7 u. De magister, doctor of professor las voor uit een boek (meestal het enige boek) op een speciaal tempo en gaf commentaar. De middag werd gevuld met disputatio, soms ook repetitio (door een baccalaureaat). Een magister moest orde kunnen houden, dus het magister-examen bestond ondermeer uit het "model afranselen" van een leerling. De universiteitsstudenten kwamen hoofdzakelijk uit de hoge en middenklasse (< 2%).

De faculteit medecijnen was heel beperkt en bestond enkel uit onderwijs (bespreking van de Griekse traktaten). Er was geen wetenschappelijk onderzoek. De opleiding tot chirurgien of barbier was eigenlijk een ambachtelijke opleiding. De vakopleiding kwam voornamelijk door de opkomst van de steden. Ze werd georganiseerd in gilden; een vereniging van werkgevers en -nemers. Iedere gilde had een patroonheilige en een altaar in de kerk, zorgde voor een deel van de bestrating of versiering, ... De ambachtopleiding begon op circa 15 jaar. De leerjongen woonde in het huis van de meester en leerde het vak. De leertijd duurde 2 à 7 jaren. Na afloop gaf de meester een getuigschrift en werd de leerling een gezel. Na nog 1 à 2 jaren kon hij dan examen doen voor meester. Dit was een zware proef voor het gildebestuur ; waarbij dikwijls ook nog een soort lidgeld moest betaald worden om toegelaten te worden tot de gilde. De koopmansgilden had

een gelijksoortige opleiding, waarbij echter proeven werden afgelegd in rekenen en boekhouden, koersen, maten en gewichten, muntsoorten met verschillend goud- en zilveragehalte.

Nieuwe tijden

De Nieuwe Tijden worden meestal gesitueerd tussen 1492 en 1789.

Langzaam verdwijnt de middeleeuwse standenstaat; waarbij de geestelijkheid het aanzien van de eerste stand verliest. De middeleeuwse ridder wordt officier en hoveling. De edelman moet niet meer van adel zijn. De grote ontdekkingen van Columbus en Vasco da Gama verruimden het wereldbeeld van de renaissance, evenals nieuwe theorieën (Copernicus, Kepler, Galileï, Newton) en uitvindingen (kompas, buskruit, boekdrukkunst, microscoop, thermometer, ...). Het utopisme (bv. Utopia van Thomas Moore) maakt plaats voor pessimisme.

De Nieuwe Tijden beginnen met de Renaissance, wat zoals de naam suggereert, betekent de wedergeboorte van de Klassieke Oudheid. De renaissance was een brede cultuurbeweging met 3 stromingen: kunst, humanisme en geloof.

De humanisten in de 15de en 16de eeuw waren eigenlijk kristenen, meestal zelfs van orthodoxe signatuur die een hoge waardering hadden voor de verstandelijke vermogens van de mens. Zij verdedigden een vorm van geleerdheid die nauw aansloot bij de klassieke cultuur. Hun belangstelling richtte zich naar de filologische en stilistische aspecten van de taal, in het bijzonder van het latijn.

Humanisten verwachtten alles van opvoeding en onderwijs. "mensen worden niet geboren, maar gemaakt" volgens Erasmus (1467-1536). Het lesgeven wordt veel methodischer. Er wordt rekening gehouden met wat moeilijk is en wat gemakkelijk, ze letten op tempo en zochten naar geschikte stukken (meestal nog moraliserend). Te realistische

stukken worden weggelaten; het humanisme is eigenlijk de bron van onze gekuiste schooluitgaven. Straffen op school was niet gewenst, wel werken op eergevoel.

In de 16de eeuw kwam de reformatie, letterlijk "het opnieuw vormen". De reformatie is de benaming voor de grote beweging in het christendom waarvan het protestantisme het gevolg is. Luther (1483-1546), Calvijn (1509-1564) en anglicanisme (Hendrik VIII, 1509-1547).

De reformatie had ingrijpende gevolgen voor het onderwijs. Het onderwijs is namelijk het middel bij uitstek om de eigen beginselen door te drukken. Dit wordt later nog eens dunnetjes overgedaan in de scholenstrijd in België.

Voor de protestanten is de bijbel de enige bron van het geloof. Dus moet iedereen de bijbel kunnen lezen. Deze werd dan ook vertaald en vereenvoudigd in de volkstaal; ook de liturgische handelingen werden vereenvoudigd en de catechismus ontstaat (Luther : een kleine en grote , 1529). Er komt een sterkere nadruk op het volksonderwijs, waarbij leren lezen centraal staat.

De reformatie had de contra-reformatie tot gevolg. Deze was aanvankelijk zeer negatief via geweld en repressie (inquisitie). Sedert het concilie van Trente (1545-1563) komt er een positievere reactie met ingrepen zoals: scherpe omlijning van de dogma's, goede opleiding van de geestelijkheid, uitroeien van misbruiken (o.a. aflaten), herindeling van de bisdommen, reorganisatie van de kloosterorden en oprichting van een nieuwe orde voor de verdediging van het katholieke geloof (jezuïeten), index van verboden boeken. Het concilie van Trente besliste ook dat iedere parochie een school moest hebben. Het meest voorkomende was een zondagsschool, waarbij de jongeren les kregen op zon- en feestdagen. Dit waren uiteraard lessen in het geloof, met name de catechismus. Meestal werd deze school gevolgd ter voorbereiding van de eerste communie (in dit tijd rond 13 à 14 jaar). Leren lezen en schrijven was er in deze zondagscholen meestal niet bij.

De Jezuietenorde werd gesticht in 1534 (door de Bask Ignatius van Loyola) en erkend door de paus in 1540. De orde concentreert zich vooral op de politiek, onderwijs en missionering; Jezuieten houden zich bijvoorbeeld minder bezig met de armenzorg. Oorspronkelijk was de Jezuietenorde bedoeld als dam tegen de reformatiepogingen. De orde is dan ook gekenmerkt door een strakke organisatie, stipte gehoorzaamheid en opofferingsgezindheid. Rond 1600 bezaten ze ongeveer 200 scholen, in 1700 reeds 750.

De humanistische latijnse school steunde op twee pijlers: een godsdienstige vorming (catechismus, dagelijkse mis, maandelijke biecht, ...) en een literaire vorming via de studie van de klassieke auteurs. De leerstof was uitsluitend latijn. Aardrijkskunde, geschiedenis, ... waren geen afzonderlijke vakken. De latijnse school bestond uit 5 klassen, soms voorafgegaan door een voorbereidend jaar. Deze klassen hadden een naam: retorica, poësis, syntaxis, grammatica, figuren, kleine figuren. De eerste drie jaren waren volledig gewijd aan de studie van de grammatica. Het vierde jaar ging over de studie van de zinsbouw. De twee laatste jaren stond de studie en verklaring van auteurs centraal. Er werd actief onderwijs gegeven met bijvoorbeeld schooltheater, retraits, gebedsoefeningen. De wedijver tussen de klassen werd aangemoedigd; zo werden de leerlingen ingedeeld in twee concurrerende kampen onder leiding van een keizer met een jaarlijkse prijsuitreiking. Een systeem van onderlinge controle van de leerlingen werd opgezet, tezamen met een uitgebreid systeem van straffen en beloningen.

De reformatie en contra-reformatie hebben het volksonderwijs een impuls gegeven als was het maar door de grote nadruk op de Bijbel en de catechismus. Bij de humanisten was de volkstaal niet echt geliefd. Het humanisme heeft wel het taalinzicht bevorderd (en dus ook indirect de volkstaal).

Vakanties kwamen er wellicht onder invloed van het platteland, kinderen moesten meehelpen met de oogst. In praktijk werd er alleen school gelopen in de winter. Bij het elite-onderwijs (oudheid-

middeleeuwen) waren deze vakanties niet nodig en werd dus het jaar rond les gegeven. De opdeling in klassen is waarschijnlijk gebeurd doordat men 1 boek gebruikte die een bepaalde tijd van studie eiste. Rond dat boek ontstond een groep van leerlingen, een klas. Zie hier ook het belang van de uitvinding van de boekdrukkunst (ca. 1450).

In de 17de eeuw wordt de burgerij (sociale laag tussen adel en volk, bv. kooplied) belangrijker en zien we ook het ontstaan van nationale staten, wat meteen tot gevolg had dat het Latijn (universele taal) aan belang inboette. Het onderwijs wordt meer sociaal gericht en afgestemd op het leven. Een typische vertegenwoordiger van deze visie is Comenius (1592 - 1670); vandaag vooral gekend bij de studenten door het zogenaamde Comenius -project. Op het internet is veel informatie te vinden over Comenius; er is zelfs een Comenius museum.

Comenius was aanhanger van de zogenaamde pansofie (=alwijsheid); de opvatting dat we naar een universele en holistische kennis moeten streven. Deze pansofie komt ook terug in zijn onderwijskundige adviezen zoals enkel het essentiële onderwijzen, aanschouwelijk onderwijs in de moedertaal, geleidelijke opbouw, ... Beroemd zijn ook vele citaten van hem zoals "De kunst van het leven is het kunnen maken van een onderscheid tussen het nodige en het onnodige" (Het enig nodige, 1668) of "Wij leiden mensen op, geen papegaaien" (De Grote Onderwijsleer, 1657).

Comenius schreef in 1658 een beroemd schoolboek, de Orbis sensualium pictus (= de zichtbare wereld). Het bevat plaatjes met daaronder de Latijnse tekst en de vertaling in de landstaal. De schooltijd zelf bestond uit 4 fasen of graden (die overeenkwamen met de 4 jaargetijden):

- 0 - 6 jaar : fase van de kleutertijd in het gezin : doel 'uitwendige' zintuigen oefenen; kennismaking met water, aarde, lucht, regen, ... Begrippen als iets, gelijk, meest.

- 6-12 jaar : fase van de kindertijd in een moedertaal school in ieder dorp. Doel : geheugen, verbeelding en andere 'inwendige' zintuigen oefenen door onderricht van de dingen die de mens van nut zijn : lezen, schrijven, rekenen, maten en gewichten, zingen, geschiedenis, aardrijkskunde, grondbeginselen van ambachten, godsdienst en zedenleer.
- 12-18 jaar : gymnasium in elke stad. Doel : begripsmatig denken oefenen. Vier talen (Latijn, Grieks, Hebreeuws en een moderne taal). De beginselen van de belangrijkste wetenschapsdomeinen (grammatica, natuurkunde, wiskunde, zedenleer, logica, retorica).
- 18-24 jaar : academie in elk land of gewest: Doel : vormen van een harmoniërende wil. Studie op hoog niveau van iedere tak van de menselijke kennis; aangevuld met studiereizen.

De eerste twee graden waren voor iedereen, ongeacht geslacht, rijkdom of begaafdheid. De 3de en 4de graad alleen begaafde jonge mensen.